

Een vertaler over zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem, en de oplossing ervan.

Eugenie Schoolderman

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

In het werk van de Spaanse auteur Rafael Chirbes dat ik in de loop der jaren heb vertaald, ben ik heel wat ‘grootste vertaalproblemen’ tegengekomen, zowel op zins- als op woordniveau. Chirbes maakt veel gebruik van innerlijke monologen, waardoor je als vertaler mee moet in de gedachtenstroom van de personages. Vaak zijn het associatieve gedachtenkronkels die je moet zien te ontwarren.

In de postuum uitgegeven novelle *Paris-Austerlitz* blikt een jonge Madrileense schilder van goede komaf terug op zijn stukgelopen relatie met een oudere Franse fabrieksarbeider. De ik-figuur voelt zich schuldig dat hij er een punt achter heeft gezet, maar probeert het voor zichzelf recht te praten door misprijzend te doen over zijn ex. Hij verwijt hem gebrek aan ambitie en avontuur. Hij mijmert: “Durante meses he llegado a creerme que mi ideal de vida coincidía con el suyo: envejecer juntos chapoteando en el pequeño estanque de los hábitos.” Letterlijk vertaald: ‘Maandenlang heb ik zelfs geloofd dat mijn levensideaal overeenkwam met het zijne: samen oud worden, rondplonzend in de kleine vijver van de gewoonten.’ Dat moet anders, want al staat het er niet direct in het Spaans, deze zin moet gezien de hele context toch een neerbuigend toontje krijgen.

Hoe hebt u het opgelost?

Ik ben gaan zoeken naar alternatieven voor *de kleine vijver*. *Vijvertje* klinkt al smalender, maar volstond naar mijn idee niet. Het moest een waterbekken zijn waarin iemand zich volkomen veilig voelt. Zo kwam ik op *kikkerbadje*. Om er nog wat meer ironie aan toe te voegen heb ik *van de* vervangen door *der*: “het kikkerbadje der gewoonten”.

Eugenie Schoolderman (1965) vertaalde werk van onder anderen Álvaro Pombo, Samanta Schweblin en bijna het gehele oeuvre van haar favoriete auteur Rafael Chirbes. Zijn roman *Aan de oever*, die ze samen met Arie van der Wal vertaalde, stond op de shortlist voor de Europese Literatuurprijs. Ze geeft les aan de Vertalersvakschool en begeleidt als mentor beginnende literair vertalers.

